

1

Bakgrunden

Den svenska corona-politiken har väckt stor uppmärksamhet – i Sverige och internationellt.

Vi beskrivs negativt: som ansvarslösa, liberala, ”permissive”, ”laissez-faire”, som ett varnande exempel.

Men också positivt – Sverige är ett föredöme.

2

Varför är Sverige annorlunda?

Mitt svar: Den svenska corona-politiken är i stora drag bestämd av vår grundlag – dvs av regeringsformen.

Regeringsformen återspeglar vår historia.

Tre paragrafer är centrala.

3

1. Regeringsformen och rörelsefriheten

Regeringsformen 2 kap. **Grundläggande fri- och rättigheter.** 8 §:

Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot frihetsberövanden. Den som är svensk medborgare är även i övrigt tillförsäkrad frihet att förflytta sig inom riket och lämna det.

Här finns förklaringen till varför regeringen inte använt sig av s k lockdowns. Denna paragraf garanterar svenska medborgare full rörelsefrihet inom landet och över våra gränser. Den förbjuder undantagstillstånd under fredstid, dvs husarrest.

4

1. Regeringsformen och rörelsefriheten

Regeringsformen 2 kap. **Grundläggande fri- och rättigheter. 8 §:**

Det finns undantag för bl a fångar.

Vidare finns möjlighet för lokala ”lockdowns” genom smittskyddslagen. Men dessa undantag tillåter inte ett allmänt undantagstillstånd för hela landet under fredstid.

5

2. Regeringsformen och statliga myndigheters självständighet

Regeringsformen 12 kap. **Förvaltningen.**

Förvaltningens självständighet 2 §:

Ingen myndighet, inte heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller som rör tillämpning av lag.

De statliga myndigheterna är självständiga i sin myndighetsutövning. Ministerstyret är förbjudet i den svenska grundlagen.

6

2. Regeringsformen och statliga myndigheters självständighet

Traditionen går tillbaka till regeringsformen från 1634 och från 1720.

Denna ”administrativa dualism” är unik – dvs med departementen under ministrar och myndigheter under generaldirektörer.

Den svenska självständigheten för centrala myndigheter ”framstår som ovanlig eller rent av unik i ett internationellt perspektiv” (s. 300 i Joakim Nergelius, *Svensk statsrätt*)

7

2. Regeringsformen och statliga myndigheters självständighet

Folkhälsomyndigheten har en stark ställning.

Och här har epidemiologisk expertis – läs statsepidemologen Anders Tengell - tagit över rodret och utformat den svenska coronapolitiken.

Regeringen är formellt sett inte bunden att följa myndighetens politik. Men traditionellt har så varit fallet.

8

3. Regeringsformen och kommunalt självstyrelse

Regeringsformen 14 kap. **Kommunerna.**

Kommunernas självständighet 2 §:

Kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund.

Kommunerna (290 stycken) och regionerna (21 stycken) är självständiga. De utformar själva corona-politiken på lokal nivå. Sverige har därmed fått en decentraliserad politik rörande pandemin.

9

Trust – förtroende och tillit

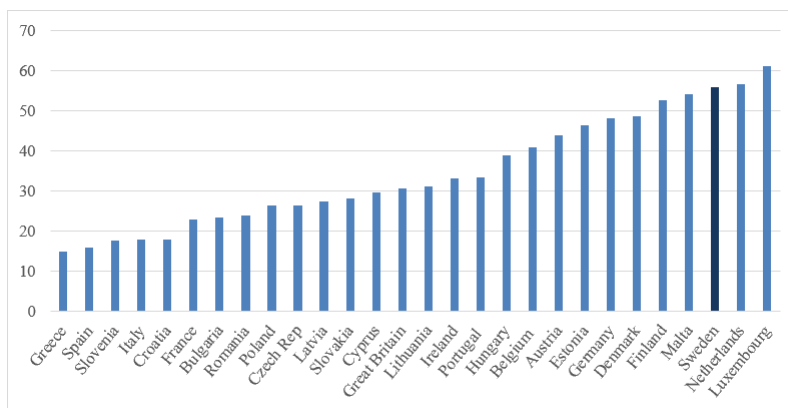
Förtroende för staten är en viktig faktor i den svenska modellen. Har medborgarna tillit till myndigheterna så har dessa möjlighet att styra genom rekommendationer och råd.

Medborgarna har också förtroende för varandra.

Vi har en god cirkel: folket tror på staten och staten kan använda sig av en politik byggt på upplysning och råd.

10

Trust in the national government across the EU 2013-2019 (Källa Eurobarometern)

11

Två vägar för corona-politiken

Det finns i princip två metoder för politiker att påverka allmänhetens beteende:

1. Åtgärder som bygger på tvång och därmed lagstiftning. Lockdowns är ett sådant instrument.
2. Åtgärder som bygger på frivillighet och därmed på information, rekommendationer och övertalning för att få allmänheten att ändra sitt beteende.

Sverige har i stor utsträckning valt frivillighetens princip – eftersom grundlagen har dikterat handlingsutrymmet för politiker.

12

Alternativa förklaringar av den svenska modellen

Här har jag betonat grundlagen.

Det finns många alternativa förklaringar:

1. Vi är ”fredsskadade”
2. Vi har en liberal historia – den individuella välfärdsstaten.
3. Vi är rationella, moderna, osv

Men ingen förklaring kan bortse från grundlagens roll och därmed den institutionella ramen.

13

Kommer den svenska modellen att vara uthållig?

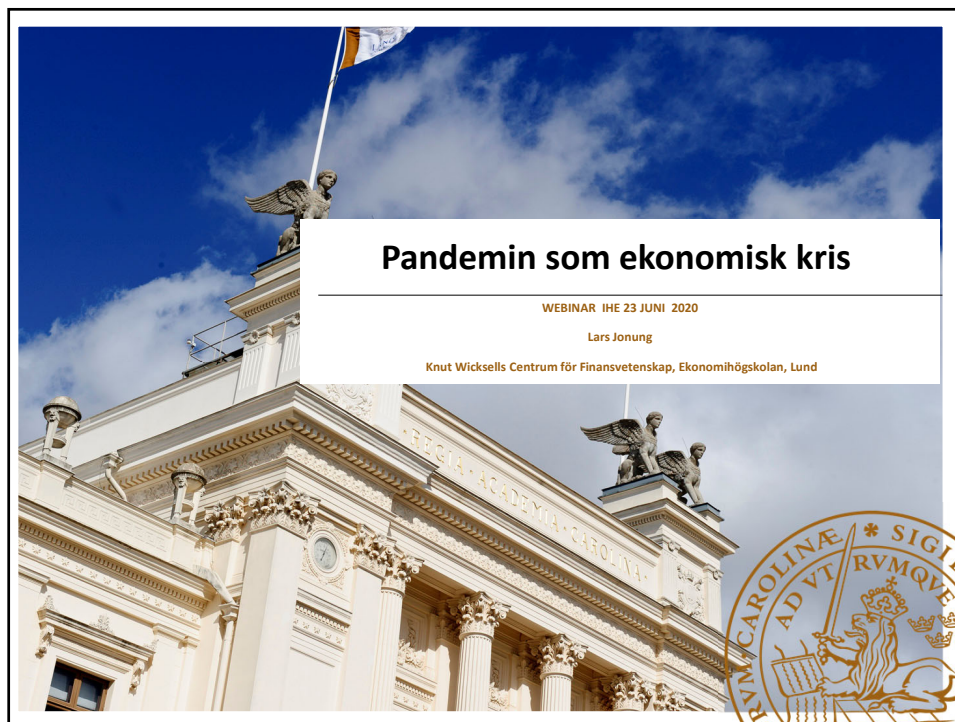
- Det är för tidigt att utvärdera den idag.
- Hittills har politiken fått stöd av allmänheten. Men kritiken är växande med växande dödstal.
- Den som överlever får se...

14

Sammanfattning

- Den svenska coronamodellen bygger på den svenska grundlagens konstruktion kombinerat med ett stark förtroende för staten-den offentliga sektorn.
- En förutsättning för att modellen ska vara hållbar är att den ger upphov till ett resultat som accepteras av väljarna/allmänheten.

15

16

Vad är en kris?

Vi har haft många typer av kriser: bankkriser, börskriser, valutakriser, finanskriser, varvskriser, textilskriser, stålkriser, energikriser, miljöskriser osv.

Nu har vi en ekonomisk kris på grund av ett virus/en pandemi.

En kris är en "exceptionellt djup nedgång i den allmänna ekonomiska aktiviteten, dvs i BNP".

Ju mer tillväxttakten för ekonomin (BNP) sjunker, desto större eller djupare är krisen.

17

Tre typer av kriser

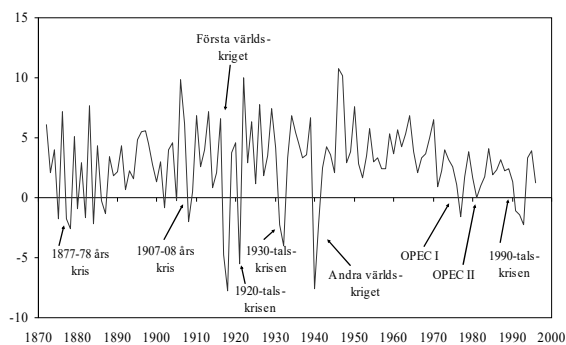
Det historiska perspektivet:

1. Krig
2. Ekonomiska kriser
3. Pandemier

18

De svenska kriserna

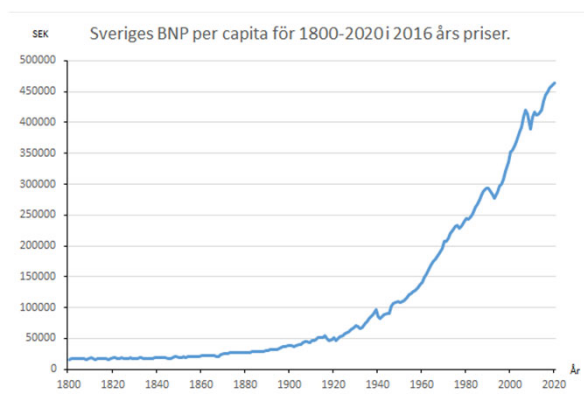
Den kortsiktiga bilden. Årlig tillväxt i real BNP i Sverige

19

Den långsiktiga bilden

Var är pandemin?

20

Hur stort blir fallet i BNP nu?

Tidigare pandemier har inte gjort några avtryck i den ekonomiska statistiken. Vi ser inte den spanska sjukan, asiaten eller Hong Kong influensan i BNP-siffrorna.

Men vad händer nu med corona-krisen?

Vi får en kraftig nedgång i BNP och ökning i arbetslösheten. Och i den offentliga skuldsättningen.

21

Covid-19 kommer att synas i statistiken!

Varför kommer dagens pandemi synas?

1. Lockdowns som gjort en medicinsk kris till en ekonomisk kris.
2. Exceptionella stimulansåtgärder via finanspolitiken - i form av stora budgetunderskott - och via penningpolitiken – i form av stora stödköp och lån.

22

Vad händer nu?

Den positiva aspekten: pandemin tar slut. Det gör alla pandemier. Även om den återkommer i fler vågor i framtiden.

Återhämtningen har redan börjat. Restriktionerna har lättats i många länder. Gränser öppnas försiktigt.

Hur snabb och stark blir återhämtningen?

23

Hur snabb blir återhämtningen?

Argument för en snabb återhämtning:

1. Fabrikerna och produktionskapaciteten finns kvar. Viruset har inte förstört kapitalet.
2. Arbetskraften finns kvar. Pandemin har skördat sina offer främst i de övre åldersgrupperna.
3. Stimulanspaketen är enorma.

24

Hur ser återhämtningen ut?

V-shaped, L-shaped, U-shaped, S-shaped, W-shaped.

Jag gissar på en V-formad återhämtning: snabb nedgång följt av snabb uppgång.

Kanske t o m en rekyl som går över trendtillväxten.

25

Politik för att underlätta återhämtningen

Omstarten – hur ska den underlättas?

Krisen har ändrat relativpriser. Vi vet inte i vilken utsträckning. Av detta skäl är det viktigt att underlätta återhämtningen med en mer flexibel samhällsekonomi. Detta är ett argument för avreglering av främst

- Bostadsmarknaden
- Arbetsmarknaden

Lär av 1990-talskrisen!

26

Politiska kostnader – konsekvenser

Viktigt att snabbt komma ur krisen.

Djupa kriser bidrar till politisk extremism och populism.

- a. Hitler under 1930-talet
- b. Brexit, Trump, nationalism efter den globala finanskrisen 2008
- c. Eurokrisen bidrog till populism och nationalism

Djup ekonomisk kris undergräver legitimiteten för den liberala demokratin/samhällsordningen. Vi ser detta mönster över hela världen idag.

27

Ekonomiska kriser förnyar den ekonomiska politiken.

Vi lär oss av kriser – ibland rätt, ibland fel läxa.

Släng inte bort en bra kris!

En högre tillväxttakt bör vara målet efter corona-krisen

28

Referenser

<https://voxeu.org/article/sweden-s-constitution-decides-its-exceptional-covid-19-policy>